

KAREL ČAPEK

JOSEF ČAPEK

e-SPISY 1

**ZÁŘIVÉ HLUBINY
A JINÉ PRÓZY**

e-SPISY

eSPISY KARLA ČAPKA

Sv. 0I

Karel Čapek / Josef Čapek

**Zářivé hlubiny
a jiné prózy**

CARPE DIEM
2016

Karel Čapek / Josef Čapek
Záživé hlubiny a jiné prózy
(eSpisy I)

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla, a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu nebo v aplikaci. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření, je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

No part of this may be reproduced in any form or by any electronic or mechanical means including information storage and retrieval systems, without permission in writing from the author. The only exception is by a reviewer, who may quote short excerpts in a review.

© *Carpe diem*, 2015

www.carpe.cz

Made in Moravia, Czech Republic, EU

ISBN 978-80-7487-193-1 (pdf)

ISBN 978-80-7487-194-8 (epub)

ISBN 978-80-7487-195-5 (mobi)

Červená povídka

Banket v šermířském klubu již trval přes půlnoc, když tlustý pan Bartsch se sklenicí v ruce povstal k svému pátému a poslednímu toastu.

Tlustý pan Bartsch tentokrát připíjel dámám, našim paním a jejich vzdáleným půvabům, tlumě svůj hlas vibrující a hladký, neboť ony právě usínají, oddechující na loži, a potichu sténají, rozrušovány ženskými sny; tak mluvil, černý a vzpřímený, skládaje galantní periody a sladké pocty našim paním, vzácným ženám s účesem a vlečkou, kterým sloužíme.

V tu chvíli stalo se utrpení mladého Richarda již nesnesitelným a slzy stoupaly do jeho hezkých světlých očí. A tento krásný muž, aby přemohl náhlou slabost své zoufalé chvíle, položil dlaň na hořící konec svého doutníku a nechal fyzickou bolest růsti až k tichému zaúpení. Pak seděl opět bledý a vztyčený a usmíval se shovívavě k mateřsky něžným pozornostem svého znepokojeného Pylada, jenž pozbýváje soucitem rozvahy hladil ramena svého přítele.

„Mladý Richard byl zrazen od své milenky,“ šeptalo se na druhém konci stolu.

„Zrazen,“ mluvil tiše pan Kostka, „to znamená, že žena, která mu lhala, počala nyní lhátí jinému. Pánové, podívejte se na jeho bezvadnou náprsenku; hleďte, tohoto rána v ní snad bude malý otvor s červenými okraji. Mladý Richard dostane na levou stranu prsou červenou stužku lásky. Jaká hloupost!“

Mladý Richard cítil, že se mluví o něm, a zahaliv se v diskrétnost, povstal, aby se poroučel pánům přátelům s nerušenou korektností dokonalého klubmena.

„Pánové, proč jste ho nezdrželi?“ beznadějně řekl Pylades, zachvacován nepokojem.

„Nač to?“ mluvil pan Kostka s nepokrytou melancholií. „Och, Pylade, žena, kterou on miluje, není skutečně ani krásná, ani rozumná. Mluví o hudbě, které nerozumí, a o lásce, jíž necítí. Poněvadž přijímá návštěvy v županu, platí za monděnu, ale není jí. Sama se pokládá za nešťastnou v manželství a šťastnou ve hříšné

lásce, ale není ničím jiným než obyčejnou ženou několika mužů, která čte Maupassanta a nudí se. Řekněte, Pylade, čím tato žena upoutala lásku mladého Richarda? Řekněte, proč muž miluje jednu ženu, třebaže ostatní jsou zcela stejné kromě jména, jež milenec zdobňuje mezi polibky? Řekněte, jakými prostředky se žena stává osudem svého milence? Jaká hloupost! Bartschi, proneste toast, šestý a poslední, toast mladému Richardovi, který vám včera uštědřil tři body.“

„Nerozumím tomu,“ řekl Bartsch zarmouceně. „Ještě nikdy jsem neměl tyfus a velikou lásku. Co chcete? Pohleďte, jsem muž, a dokonce hříšný muž, a přijde-li na mne někdy lidská chvíle lítosti nad mými hříchy, dovedu se pomodlit: Milý bože, to je tvá věc. Jsem již zařízen s hlavou, jež se dovede červenati, a s břichem, jež se nedovede červenati; a není-li mně dosti snadno, abych připjal k svému břichu ethické uzdy, jež by má hlava držela ve svých rukou, byl jsi to ty, kterýs to tak zařídil. Za druhé mám srdce, tento uzel citů a Adamův bok, jenž křičí, aby mu byla vrácena žena, která z něho byla vyňata; neboť, je-li pravděpodobno, že Eva byla vyňata z levého boku mužova, pochopíte snáze odvěkost cizoložství. Za třetí mám dobré trávení dobrých menu a za čtvrté velikou tobolku pro malé výlohy denní a noční. Nuže, to jsou čtyři nohy, na kterých stojí moje Venuše, a poněvadž stojí na čtyřech, stojí pevně. Prosit, Pylade; nevěřím, že by mladý Richard zastřelil své břicho ranou do srdce.“

„On to udělá,“ šeptal Pylades sklesle.

„On to udělá,“ mluvil pan Kostka s rostoucí sklíčeností. „Vždycky jednou za čas se rodí krásní lidé, kteří se zdají býti určeni k tomu, aby lidským utrpením propůjčili formu a pathos hrdinské tragédie. Jejich utrpení se obrací v pohyby, kterým bychom tleskali dojati tragickou hrou, zatímco my sami se uvnitř hryžeme v nedramatických utrpeních, kterým říkáme láska nebo zklamání nebo jakkoliv jinak; neboť máme mnoho utrpení, která mají jména, a ještě mnoho těch, která jsou bezejmenná.“

Pan Kostka se zamyslel. „Bartschi,“ pokračoval, „nestalo se vám nikdy, že jste pojednou opustil ňadra své milenky, abyste si hryzl rty v nesmyslném utrpení, že ji milujete?“

„Stydím se,“ řekl Bartsch mírně. „Rty jsem si hryzl, ale nader jsem neopustil; ostatně máte pravdu.“

„Bartschi,“ mluvil pan Kostka dále, hledě do tlusté Buddhovy tváře svého přítele, „řekl muž holce: Mám tě rád za to, že tě nemiluji. Není to pravda?“

„Bylo to tak,“ pravil Bartsch sklíčeně, „avšak neřekl jsem to já, nýbrž přítel Horobec. Můj milý, co chcete? Holka je ochrana před milenkou neboli metoda vyhánění ŽENU ženou. Prosit, Kostko! Milovati je utrpení i nemilovati je utrpení, je-li to v lásce. Pravím, každý z nás má své,“ a pan Bartsch se zahalil v mlčení nad svou sklenicí.

A totéž mlčení zmocnilo se náhle pánů na konci stolu, a všichni na sebe pohlédli, neboť věděli, že každý z nich má své: pan Kostka manželku, od které odešel, a doktor Wanderer mladou ženu, jež od něho utekla; Bartsch nevyslyšenou lásku ke vdané paní, a pan Kramer smutek po choti, jež zemřela při porodu.

Tu zvedl hlavu Cavaliere Neri, vysloužilý mistr šermu, krásný stařec s růžovým obličejem pod bílým rounem vlasů, a puzen potřebou přenést se přes bolestné mlčení, počal mluvit: „Pánové, co je to? Pustili jste zármutek k našemu stolu a přinutili jste mne vzpomenouti na mou ženu, která zemřela pátý den po svatbě. Je tomu čtyřicet let, a tenkrát také zemřel můj otec, který býval karbonářem. Tedy od svého otce mám historie, které jsem vám již vypravoval, jako o Principe Bondinim neb o pastýři Lionettovi; a mohl bych vám vypravovati příběh o Niccolovi Beccarim, neb o nevěstce Lysippě, neb o milencích u St. Paola a ještě mnohé příběhy, z nichž každý je jiný, jenom jejich závěr je vždycky stejný; ten závěr, že lidé tenkrát, když se daly tyto příběhy, byli silnější a jejich osudy závažnější a těžší než vaše.“

Odpusťte mi, jsem již tak starý, že všechno minulé se mi zdá krásnějším. Odvykl jsem si již dobře viděti, a stáří vložilo do mých očí podivnou a převrácenou perspektivu, že věci se mně zdají tím většími, čím jsou vzdálenější. Těž mužové, zdá se mi, měli dříve větší pohyby a větší obrysy, i já sám jsem měl větší pohyby a větší vzrůst; avšak nyní jsem zestárl a seschl jsem jako Tithónos (*Pozn.: V řeckém bájesloví syn trojského krále*

Laomedonta, miláček bohyně ranních červánků Eos, která mu na Diovi vyprosila nesmrtelnost. Zapomněla však vyžádat pro něho i věčné mládí, takže Tithónos lety stále více chřádl a proměnil se nakonec v cvrčka.) a stal jsem se cikádou; a nyní jest mi dobře býti cikádou a mluvíti o Tithónovi.

Nebo ještě lépe je mi opakovat příběhy, které vypravoval můj otec, když velice zestárl a vzpomínal na svá karbonářská léta v Belluně, nad Piave, kde náležel ke skupině Petrucchiové. K ní náležel též notář Rolli, mladý Paolo Paruta a Beccari, Niccolo Beccari, oba přátelé otcovi, potom Fanfani, který byl zastřelen od rakouské stráže, Crescimbeni, De Sanctis a pater Emiliani Giudici, tito tři později uvěznění v Prešpurku, Francouz Bazancourt, důvěrník Mazziniho (*Pozn.: Mazzini Giuseppe (1805-1872) – italský novinář a revolucionář, zakladatel spolku Mladá Itálie, vůdce hnutí za národní sjednocení země.*) zahynuvší na ulici. Petrucchi sám byl odsouzen do kamene, ale utekl za hranice. Rovněž můj otec, Cavaliere Giuseppe Neri, utekl do Bernu, kde si zařídil šermířskou školu. Paolo Paruta byl zabit v souboji od svého přítele Nicola Beccariho, který zemřel několik měsíců potom. To je historie skupiny Petrucchiovy.

Tedy tento Niccolo Beccari měl nevěstu jménem Gianninu, jež byla vychovávána v klášteře klarisek, když její rodiče zemřeli. Giannina byla ku podivu krásná, a poněvadž často klečíc měla vidění, že k ní sestupuje nebeský ženich, sladký Ježíš s ambrovými ranami, které se rozevíraly k polibkům jako rty milence, byla v klášteře naděje, že složí přísahu řehole a bude sloužiti svému Kristovi a chudým lidem a mimo to i cti kláštera přede všemi kláštery celého Benátska.

Avšak Gianninin bratr Cosimo chtěl míti ve své sestře raději matku mužů, a proto s pomocí svého přítele Niccola ji o slavnosti Korunování Panny odvezl z kláštera. Tenkrát tedy se mladý Beccari do Gianniny zamiloval a bývalá klariska z autority bratrovy byla zasnoubena Niccolovi.

Nevím, jak mužové milují nyní; nerozumím dobře vášním vás mladých lidí jiné rasy a jiného pokolení. Zdá se mi, že ve vašich láskách vedle čistého andělského tónu vašich citů se

ozývá podivný sekund, o němž nevím, kdo jej hraje, ale který zní temně a disonančně jakoby z ruky nepřítelovy. Zdá se mi, že jsou místa ve vaší duši, kam žena nepronikne; neboť vaše duše jsou hluboké a hlubší, než bývaly, dosti hluboké, aby pojaly zároveň lásku i nenávisť.

Proto budete málo rozuměti láskám oněch dob, citům složeným z vášní a ctností, z velikých vášní a velikých ctností, neboť byly to lásky silných mužů, kteří byli skloněni před ženou a vzpřímeni před mužem a dovedli dbáti, aby ani špička prstu milenčina se nezranila o hrot nože, jež v nejbližší chvíli zabodli do prsou sokových; takový tedy byl jejich poměr k ženě. Tak miloval i Beccari. Avšak Giannina stěží rozuměla této lásce, neboť Gesù se byl dotkl jejího srdce, a naplniv ji rozkošemi svých ran, umrtvoval její smysly, jako by nepokoj a nejistota panny, strach a zvědavost, zármutek, touha a všechny ty malé slabosti, jež dívku vrhají do náruče mužovy a učí ji hledati a býti hledánu a nalezenu, jako by tyto slabosti neměly místa v jejím těle ženy, jež nebyla ženou.

Ačkoliv pak Niccolo byl krásný muž a ne tak slabý, aby se dovedl přemáhati, dobrý muž a dobrý milovník, ačkoliv nebyl z těch, kteří ženu pokládají za fantom a lásku za hotovou cudnost své rajské mysli, přece dojímán a zmaten cherubovýmá očima Gianniny, ztrácel odvahu prudkého milence a spokojoval se tím, že smí státi nablízku Gianniny ponořen v její mlčení a ve svou tichost, neboť nedovedl k ní mluvití řeči jí srozumitelnou. Avšak Giannina mu byla vděčná a berouc jej za ruku, říkala mu, že ho miluje. Taková tedy byla láska Beccariho do příchodu Paolova.

Tento Paolo Paruta pocházel z vesnice Bovi, odkud utekl před vojáky svatého Otce, kterým se byl v taverně posmíval; v Belluně (*Pozn.: Hlavní město stejnojmenné hornoitalské provincie v Benátsku.*) byl přijat za hosta v domě Cosimově a spřátelil se mimo to i s Petrucchiem, Beccarim a mým otcem. Nyní si vzal ve zvyk děsiti Bellunu svou divokou povahou, když oťřásal krčmami, sváděl děvčata, bil se, pil a bodal se otevřeným nožem do masa, a urážeje mimojdoucí procházel se s dýkou v zubech,

se rty krvácejícími na ostří, podoben bláznu nebo ďáblovi; ale jindy mlčel po několik dní, vyhýbal se Giannině nebo ležel celé hodiny s tváří zakrytou šátkem, do něhož se byl zahryzl; tak byl divoký. V ten čas Cosimo byl odveden k vojsku, a poručiv svůj dům a sestru staršímu Niccolovi, odebral se do Verony, zatímco Paolo přesídlil do údolí k mému otcí.

Jednou večer tedy Niccolo seděl v altánu zahrady Cosimovy a čekal, až Giannina vyjde modlit se Ave Maria. Giannina již přicházela, když tu Beccari spatřil, jak Paolo přeskočil plot zahrady a pokleknuv zastoupil Giannině cestu.

„Giannino,“ počal spěšně Paolo mluvit, „slyšte; pravím ti, že tě miluji. Oh, Giannino, víš, co je to láska? Láska je silná jako archanděl a sladká jako vánek; silnější než já a krásnější než ty. Vezmu tě do náručí a ponesu tě, abys viděla, jak jsem silný. Ponosu tě na svých rukou až do Bovi a budu se zastavovati, abych tě líbal. Dotkni se mne, Giannino, jen prstem; necítíš, jak jsem žhavý? Tak jsem žhavý od té chvíle, co tě miluji.“

„Mlč, Paolo,“ prosila Giannina s pláčem.

Tu vykřikl Paolo hlasitým výkřikem, a jak klečel, uchopil Gianninu a líbal ji na její dívčí život. „Niccolo,“ zvolala Giannina v slzách. „Pust’,“ křičel Niccolo a šel s nožem proti Paolovi.

„Bratře, jsem bezbranný,“ řekl Paolo vstávaje. Tu Beccari bodal do zdi tak dlouho, až zlomil svůj nůž, a řekl Paolovi: „Pošli ke mně Neriho.“ To byl můj otec.“

Cavaliere Neri se na okamžik zastavil a dokládal: „Pohledte, láska! Četl jsem nedávno v učené knize, že láska neslouží než rozmnožování života. Příliš často jsem viděl jíti spolu lásku a smrt, a vím též, že ženy, naplněny rozkoší, říkají svým milencům: Zab mne! Tedy někdy si myslím, že láska je součin života a smrti; proto jsou její rozkoše tak rozdvojené a všechny její city rozděleny mezi bolest a štěstí.

Tedy ráno přišli Paolo, Niccolo a můj otec na louku při Piave, všichni tři stejně červeně a černě oděni, neboť v Belluně byl jediný krejčí, odívající všechny muže stejnými šaty, a všichni tři s černými masopustními maskami na tváři, aby nebyli poznáni od nespolehlivých lidí. Počali souboj.